

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОГО ФОРУМУ**

21 червня 2023 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 19.06.2023 р.)

Редакційна колегія:

- Андрущенко Віктор Петрович** – доктор філософських наук, професор, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України;
- Горінов Павло Валерійович** – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового інституту права та політології, доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Драпушко Ростислав Григорович** – кандидат філософських наук, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Сопілко Ірина Миколаївна** – доктор юридичних наук, професор, керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка» ННІ права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений юрист України;
- Торбін Григорій Мирославович** – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Чемакіна Октябринна Володимирівна** – кандидат архітектури, доцент Українського гуманітарного інституту.

П 83 **ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ:** збірник матеріалів Наукового форуму. Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 21 червня 2023 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 396 с.

ISBN 978-966-931-281-5

Збірник матеріалів Наукового форуму *«Протидія терористичним актам у міському середовищі»* присвячено комплексному вивченню проблеми протидії тероризму у міському середовищі. У збірнику представлено результати досліджень, що детально розглядають правові аспекти боротьби з тероризмом у міському середовищі, екологічні наслідки терористичних актів і стратегії екологічного відновлення, психологічні наслідки для місцевого населення та підходи до психологічної реабілітації, соціальні наслідки тероризму та розвиток стійкого соціального середовища, а також архітектурні рішення для забезпечення безпеки та мінімізації наслідків терористичних актів.

Збірник розраховано для науковців, фахівців та інших зацікавлених осіб, які досліджують проблематику протидії терористичним актам з правових, екологічних, психологічних, соціальних, архітектурних аспектів та охорони здоров'я.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 343.326-048.66(477-21)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-NF_NNIPiP_2023

ISBN 978-966-931-281-5

© Автори публікацій, 2023
© Навчально-науковий інститут права та політології, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

ІНКІНА СОФІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,

*аспірантка кафедри теоретичної та консультативної психології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

БУЛАХ ІРИНА СЕРГІЇВНА,

*доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТІВ

Чи не щодня наша держава зіштовхується з черговими цинічними актами тероризму. Повномасштабне вторгнення рф на територію України триває. Країна-агресор продовжує займатися тероризмом.

Згідно з Законом України «Про боротьбу з тероризмом», «терористичний акт – це злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України» [4]. Нещодавнім прикладом терористичного акту є знищення Каховської гідроелектростанції окупаційними силами рф. Внаслідок цього постраждали тисячі людей, тварин, а також навколишнє середовище загалом. Ці трагічні події призвели до активізації волонтерських сил. Сотні волонтерів і небайдужих громадян одразу ж відреагували на потребу в допомозі. Волонтерами було організовано евакуаційну місію задля порятунку постраждалих.

Однією з цілей тероризму є залякування населення, уряду, світових організацій тощо [3]. Терористичні акти та їх загроза є стресорами високої інтенсивності, що здатні призвести до психологічної дезадаптації як у безпосередніх, так і в непрямих постраждалих.

Безпосередніми постраждалими є ті, хто перебували на місці теракту; отримали пошкодження; родичі, близькі чи друзі котрих загинули в результаті теракту; які втратили житло, майно чи роботу в результаті теракту та інші.

Непрямі постраждалі – це населення, яке перебуває в інформаційному просторі та опосередковано дізнається інформацію про теракт за допомогою ЗМІ, чуток, розповідей очевидців тощо; в яких спостерігається підвищення рівня тривожності, виникнення панічних атак, ознаки посттравматичного стресу різного ступеня вираженості [1].

При наданні волонтерської допомоги постраждалим від терористичних актів важливо враховувати такі їх психологічні особливості:

1. Орієнтація на актуальний психічний стан того, кому надається допомога. У постраждалих можуть виявлятися порушення (особливості) в афективній сфері («емоційне отупіння», пригніченість, гнів, розпач), когнітивній сфері (нерозуміння, нездатність сконцентруватися, неухважність) чи присутні особливості поведінкових проявів (загальмованість, надмірна рухливість, непослідовність дій). Таким чином, волонтерам і тим, хто надає допомогу

постраждалим, варто звертати увагу на особливості їх психічного стану [5].

2. Спрощене подання інформації для кращого розуміння. Зважаючи на окреслені особливості стану постраждалих, звертання мають бути чіткими, однозначними, лаконічними та зрозумілими.

3. Прояв емпатії та співчуття. Відчуженість чи байдужість волонтерів стосовно постраждалих може негативно вплинути на їх стан та викликати страх, розгубленість, почуття непотрібності.

4. Забезпечення фізичної присутності волонтера поруч з постраждалими. Потреби у координації та підтримці одні з провідних для багатьох жертв терористичних актів. Бажаним є створення довірчого контакту між тим, хто надає допомогу, та тим, кому допомагають.

5. Надання можливості мовчати та принцип «не нашкодити». Не всі постраждалі готові одразу говорити через свій психологічний стан та пережиті події. Багато з них потребують психологічної допомоги, дехто – довготривалої психотерапевтичної роботи, можливого залучення психіатра. Волонтери, які не є психологами, мають пам'ятати, що психологічною роботою займаються фахівці, які мають відповідну освіту та підготовку [2].

Таким чином, проблема тероризму належить до гострих та актуальних, вимагає розробки стратегій протидії терористичним актам, а також усуненню їх наслідків. Оскільки одним з наслідків тероризму є залякування соціальних груп, постають завдання стабілізації психологічного стану людей, що постраждали. Волонтерський рух здійснює неабиякий внесок у порятунок та поліпшення самопочуття постраждалих. Однак, під час надання волонтерської допомоги важливо враховувати специфіку стану тих, хто постраждав, щоб не зашкодити їм. Саме тому, варто поширювати інформацію про психологічні особливості надання волонтерської допомоги постраждалим від терористичних актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гуменюк Л. Й. Сучасні дослідження психологічних наслідків терористичної загрози для психіки людини *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2015. №1. С. 224-234.

2. Дії у надзвичайних ситуаціях [Електронний ресурс] URL: <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki/diyi-u-nadzvicainix-situaciyah> (дата звернення: 09.06.2023).

3. Політологія: енциклопедичний словник / [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Н. М. Хома]; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Мельника. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 406 с.

4. Про боротьбу з тероризмом: Закон України в редакції від 28.04.2023 № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 09.06.2023).

5. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко...Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ «Видавництво «Логос», 2015. 207 с.